
Макеєва І. І.

Наукова бібліотека, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
(м. Дніпро, Україна)

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА БІБЛІОТЕКАРІВ

Доклад висвітлює поняття «дистанційна освіта бібліотекарів». Визначено основні складники та принципи побудови дистанційної освіти з метою раціонального підходу до змісту підготовки й перепідготовки співробітників у системі підвищення інформаційно-бібліографічної кваліфікації.

Ключові слова: дистанційна освіта; технології дистанційної освіти; технічне забезпечення; підвищення кваліфікації

Makeeva I. I.

Science Library, Dniprovsky National University of the Name of Oles Honchar
(Dnipro, Ukraine)

DISTANCE EDUCATION FOR LIBRARIANS

The report highlights the concept of «distance education of librarians». The main components and principles of the construction of distance education are defined for the purpose of a rational approach to the content of training and retraining of employees in the system of improving informational and bibliographic qualifications.

Keywords: distance education; distance education technologies; technical support; professional development

Дистанційна освіта (дистанційне навчання = освіта через інтернет = навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій = електронне навчання – усі ці назви несуть у собі одне смислове значення) набуває сьогодні все більшої популярності. Така форма навчання передбачає доступ до інтернету, технічне забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) в усіх учасників освітнього процесу, а також володіння вчителями, викладачами технологіями дистанційного навчання.

Термін «дистанційна освіта» вперше з'явився у першому випуску журналу Британського Відкритого університету «Teaching at a Distance», міжнародному журналі «About Distance Education», в назві австралійського журналу «Distance Education», канадського журналу «Journal of Distance Education» та американського журналу «American Journal of Distance Education».

У сучасному світі дистанційна освіта – поширене явище. У багатьох країнах світу з кожним роком популярність її зростає, адже ця форма навчання, основним принципом якої є інтерактивна взаємодія між суб'єктами освітніх послуг, є найбільш гнучкою та доступною.

Розвиток дистанційної освіти в Україні розпочався значно пізніше ніж у країнах Західної Європи і здійснювався дуже повільно з багатьох причин, зокрема, у зв'язку зі сприйняттям освітянами дистанційної освіти як конкурентної для класичної традиційної освіти. Але пандемічні обмеження пов'язані з COVID-19 внесли корективи в освіту України.

Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні регулює права та обов'язки учасників навчального процесу. Дистанційно в Україні можуть навчатися громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, що мають можливість виконувати дистанційно необхідні завдання за допомогою освітніх технологій.

Дистанційне навчання реалізується завдяки технологіям дистанційної освіти, під якими слід розуміти технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді.

Особливо гостро сьогодні постало питання налагодження дистанційної освіти для бібліотекарів. Отже, постає проблема підготовки відповідних кадрів, проблема наступності в передачі фахових знань і вмінь.

З-поміж вітчизняних бібліотечних інституцій ефективною виявилась організація дистанційного навчання Харківською державною науковою бібліотекою (ХДНБ) ім. В. Г. Короленка. Зокрема ХДНБ ім. В. Г. Короленка було розроблено і впроваджено з січня 2016 р. дистанційний курс «для бібліотекарів-бібліографів, архівістів, музеєзнавців та всіх бажаючих підвищити професійний рівень» «Електронна бібліографія» (куратор курсу Л. Глазунова)

За таким самим принципом організовано простір дистанційного навчання Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв, у якій на сьогодні найбільш масштабно надаються можливості для безперервної освіти бібліотечних працівників на теренах України.

Приклад успішної організації дистанційного курсу, «орієнтованого на магістрів, аспірантів, викладачів, фахівців дистанційного навчання», з тематики спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» надає Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».

Відомими в Україні провідними проєктами онлайн-освіти світового рівня є edX (спільний проєкт Гарвардського університету та Массачусетського технологічного інституту), Coursera (заснований викладачами Стенфордського університету), Udacity

---

(заснований викладачами Стенфордського університету). Першим вітчизняним успішним проектом відкритих онлайн-курсів в Україні став заснований 2014 р. викладачами провідних закладів вищої освіти України Prometheus.

Інший відомий в Україні проект відкритих онлайн-курсів – Відкритий університет Майдану (далі – ВУМ). Представлені проектом навчальні курси сформовані з відеолекцій, практичних завдань та контрольних запитань (для перевірки набутих знань) і є курсами, які пропонуються провідними фахівцями різних галузей знань і сфер діяльності.

ВГО Українська бібліотечна асоціація підготувала безкоштовний освітній онлайн курс «Бібліотеки у досягненні Цілей сталого розвитку» за підтримки Програми ООН із відновлення і розбудови миру. Курс розміщено на платформі "Відкритий університет Майдану".

Prometheus – український громадський проект масових відкритих онлайн-курсів. Головною метою проекту є безкоштовне надання онлайн-доступу до курсів університетського рівня всім бажаючим, а також надання можливості публікувати та розповсюджувати такі курси провідним викладачам, університетам та компаніям.

Дія. Цифрова освіта. Національна онлайн-платформа з освітніми серіалами, які допоможуть вільно використовувати цифрові технології в роботі, навчанні, для професійного та особистісного розвитку.

Європейський Простір. Веб-платформа надає інформаційний супровід, ресурсну базу, презентаційний майданчик для громадських організацій. Один з інструментів цієї платформи – освітні онлайн-курси, спрямовані на розвиток громадянського суспільства, навичок комунікації, маркетингу, брендингу тощо.

Культура і Креативність. Інформаційний ресурс пропонує онлайн-курси, на яких міжнародні експерти у галузі культури діляться своїм досвідом, розкривають секрети професії та навчають створювати якісні культурні проекти.

Дистанційні курси, спрямовані на набуття тими, хто навчається, базових компетентностей бібліотечного фаху, могли б стати частковим вирішенням цієї проблеми. Інший важливий аспект – стрімке вдосконалення бібліотечно-інформаційних технологій, яке вимагає від бібліотечного працівника постійного само розвитку і самоосвіти, бажано без відриву від роботи для стаціонарного або навіть заочного навчання. Отже, дистанційна освіта – це наше майбутнє.

Таким чином, можна з упевненістю сказати, що проблема підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців цілком вирішується на місцях. Дистанційне навчання – не панацея, але один із шляхів професійного самовдосконалення.